

Lavaix, doc. 58); 1400. Los fils d'en Bernat de *Biuba* [Fraga, p. 50, nº 1106] (*Monedaje del Cinca*, p. 50).

ETIM. Nom d'origen incert. Molt possiblement pre-romà i de nissaga ibero-basca. La terminació recorda el nom d'un poble ribagorçà: *Tolba*, prop de Benavarri. Pel que fa a l'element inicial, haurem de pensar en l'arrel basca *bil-*, amb la idea de 'rodó' que potser tenim en l'antiga *Bilbilis* i en una població propera a l'antic *Vilba* ribagorçà: *Bivils*. Hi ha coincidència formal del nostre nom *Vilba* amb una inscripció ibèrica d'Ensêrune: *bi.l.ba* [...] (Cf. Siles, *Léxico de inscripciones ibéricas*, 458). En les inscripcions ibèriques *bil* és fequent *-bi.l.bi.l.is*, *bi.l.o* (Siles, *Léxico*, nº 459 i 460) -, però potser no sigui sempre un element autònom sinó part d'una unitat superior, com *bilos*: *bi.l.o.s.ba.l.ca.r.ca.i.s*, *bi.l.o.s.g*, *bi.l.o.s.ce.r*, *bi.l.o.s.ti.ce.i.e*, *bi.l.o.s.ti.ce.i.a.r* (Siles, *Léxico*, nº 461-465). És d'esperar també que una síl·laba tan primària com *ba* existeixi en posició final de gran nombre de mots ibèrics: *a.ba.l.ba*, *ba.te.ba.*, *bi.ti.n.ba.*, *gi.ba.*, *o.e.ba* (Siles, *Léxico*, nº 10, 259-262, 448, 655-656, 1221). Són indicis fefaents que ens guien cap a l'origen pre-llatí. Creiem que no seria prudent⁹ aventurar-nos a una interpretació més detallada, vist l'estat encara poc avançat dels estudis sobre les llengües pre-romanes de la Península Ibèrica. [X. T.]

¹ Hem consultat a l'Arxiu Capítular de la Seu d'Urgell una guia de l'índex manuscrit del cartoral: *Indicador del Índice del Cartulario*. Hi ha un aclariment que pot ser important: «Belloch, antes *Vilva*,» la qual cosa indica que el nom ha estat canviat en època moderna.—² Variant de *còrrec* (*DECat.* II s. v.) = *torrent* en el mateix doc.—³ Hauriem pogut postular una base *BILUBA? Pensant en una terminació freqüent a la zona meridional de la Península Ibèrica: *Ossonoba*, *Onoba*, *Conoba*, *Iponuba*, *Maenuba*, *Corduba*, *Salduba* (cf. Francisco Villar, *Los Indoeuropeos y los orígenes de Europa*, p. 439). Villar reproduceix un mapa d'Untermann on apareix, ultra el *Salduba* de l'Ebre, un altre aproximadament en el límit entre les províncies actuals de Màlaga i Càdis. Gran part dels exemples semblen dibuixar una zona sud-occidental, allunyada del nostre Pirineu. Però hi manquen testimonis fins i tot a la zona de l'Ebre: per més que col·legues aragonesos opinen que la forma *Salduba* que s'ha donat sovint com a nom antic de la ciutat de Saragossa, sigui alteració de la forma epigràfica *Saldue*, l'adj. llatinitzat *Sallustani*, *-ana* i l'ètimon basco-ibèric *Çaldu-bi-a*. És arbitrari suposar que la forma *Salduba* sigui deguda a la influència de *Corduba*. Reportem tanmateix opinions divergents; és més probable i fonamentat el judici que dóna En Coromines del conjunt d'aquesta qüestió, vista a la llum de la lingüística, que no guia aquests erudits locals, i l'origen dels noms

cat. *Solduga*, *Soldeu*, *Sotllo* i *Sado*, estudiats supra a l'art. *Soldeu*. Fins i tot l'atribució a Plini d'aquesta llatinització de la forma *Salduba* s'ha posat recentment en dubte: «Todos los códices de Plinio excepto uno (que no es el Leidense) dan esta lectura [Salduvia]. Vista la concordancia entre el nombre indígena, los códices manejados por Mayhoff, el demostrado paso del grupo *-ld-* a *-ll-* y las menciones epigráficas *Salluitana* y *Salluiensis*, parece que no debe seguirse escribiendo *Salduba*, sino *Salduvia*, si se desea latinizar el nombre ibérico de *Saldue*» (G. Fatás, en *Lengua y cultura en la Hispania prerromana*, Salamanca, 1993, p. 296, n. 16). En Coromines troba evidentment desencaminat parlar d'indoeuropeu a propòsit del conjunt *Toluba*, *Ossonoba*, *Corduba* *Salduba* etc. I mb *Toluba* va *TOLUBIA* > rossellonès *Toluges*, i d'altra banda *TOLOSA*, *TOLOSTRUM* (> *Tolustre* art. supra). Conjunt amplament hispànic però orientat cap a la família Basco-Aquitano-Ibèrica (i fins tartèssia) no pas indoeuropea! Però concloc: aturem-nos aquí i deixem que les futures investigacions il·luminin un terreny encara embolcallat en la tenebra.

VILLARGÜÉ

Llogaret de l'alta Ribagorça, agre. Les Paüls. *PRON.* *bi.largué* oït a Les Paüls (1957) (xix, 107.21, 109.5).

MENC. ANT. 981: «Ovarra --- villa in Ipsas Padules --- per illa serra de *Lavays* --- de fundus *Coma-Recons*, et venit ad faru de *Villarue*, ad serra de *Monadel* ---». i segueix enumerant molts altres llocs menors. SerranoS. (*NHRbga.*, 34-35) troba suspecte aquest document, però lingüísticament té totes les aparences genuïnes, i tota la toponímia hi és autèntica; 1019: *Uillarué*, doc. p. MDuque aherint-se al judici de SerranoS., com suspecte, sense raó (*Docs. Ovarra*, 136.25); 1495: *Villarroy*, fogatge, amb 4 focs; 1554: *Villariué* (Moner, *BiEscrRbg.*); 1620: *Villarrue* (*Bu. Ass. Exc. Cat.* xi,).

ETIM. És clara i inequívoca només en la mesura de ser format amb el sufix ibero-bascode *-ōi*, que dóna *-ui* en les valls estrictament catalanes, i *-uē* no sols en aragonès sinó també en les de la zona fronterera: Benasc, Les Paüls i quelcom més enllà. Sembla que aquest nom s'hauria aplicat —cas extraordinari— a un radical romànic i no ibero-basc: el de *VILLARE*, encara que *VILLA* català es presenti sempre amb *-l-* i no *-ll-* però en el domini català àdhuc a *Las Viles de Turbó* que ja són força més al SO. que Villargüé (cert que per allà també es troba *Visa* amb una sibilant que resulta de LL antiga. ¿*Villargüé* ve realment de *VILLARE*? Amb *-r-* simple? Potser sí perquè el canvi de *-uē* en *-guē* no tindria obstacle si la *-r-* fos senzi-